

TÜRK HUKUKUNDA RÖDÖVANS SÖZLEŞMESİ

Rödövens sözleşmesi, ruhsatı alınan maden sahasının bir kısmı veya tamamı üzerindeki işletme hakkının, hak sahibi tarafından gerçek veya tüzel üçüncü kişilere tahsisini konu alan bir sözleşme türüdür. Bu sözleşmeyle ruhsat sahibi, maden alanını üçüncü kişiye devretme borcu altına girerken karşılığında çıkarılan her ton maden için ücrete hak kazanır. Rödövensçi ise maden alanını sözleşmeye uygun bir şekilde işletme borcu altına girer.

Rödövens sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen atipik bir özel hukuk sözleşmesidir. Sözleşmenin tarafları ise maden ruhsat sahibi ile maden alanının işletme hakkını devralacak üçüncü kişidir.

Rödövensçi, sözleşmenin akdedilmesiyle birlikte ruhsat sahibine yarar sağlayan tüm tasarruf işlemlerini yapma yetkisini elde eder ve sözleşmeye konu alan ile ilgili haklar rödövensçiye kendiliğinden geçer. Bu hakların bölünerek farklı kişilere devredilmesi veya kimi hakların ruhsat sahibi tarafından saklı tutulması Maden Kanunu 5 inci madde uyarınca mümkün değildir. Rödövensçi, bu sözleşmeye dayanarak maden sahasında ocak, kuyu ve galeri açabilir, sondaj yaparak maden tespitinde bulunabilir ve bulduğu madenleri çıkarabilir. Çıkarılan madenlerin mülkiyeti rödövensçiye ait olur.

Ruhsat sahibi ve rödövensçi arasında yapılan rödövens sözleşmesi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının iznine tabidir. Öncelikle bu sözleşme, rızai bir sözleşmedir yani tarafların beyanları, sözleşmenin esaslı noktaları için karşılıklı ve birbirine uygunsuz sözleşme kurulur; ancak askıdadır. Sözleşmenin hüküm ifade etmesi Bakanlığın iznine bağlıdır. Bakanlığın izin vermeyeceği kesinleşirse sözleşme kesin olarak hükümsüzleşir. İzin verirse, baştan itibaren hüküm ifade eder. 3213 sayılı Maden Kanunu'nun konu hakkındaki Ek Madde 7'si aşağıdaki gibidir:

*Ek Madde 7 – (Ek: 10/6/2010-5995/17 md.) (Ek fıkra: 4/2/2015 – 6592/22 md.)
Ruhsat sahipleri ile üçüncü kişiler arasında rödövens sözleşmeleri Bakanlığın iznine tabidir. İzin alınmaksızın yapılan rödövens sözleşmesi ile yürütülen madencilik faaliyetleri durdurulur.*

Sözleşmenin şekli ise kanunda özel bir şekil şartı öngörülmediği için tarafların serbest iradesine tabidir. Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği 80/1 maddesinde ruhsatların devrinin Genel Müdürlükçe yapılabileceği söylense de rödövens sözleşmesinde ruhsat değil, bu ruhsattan doğan haklar devredildiği için hükmün bu sözleşme açısından uygulama alanı yoktur. Sözleşme taraflar arasında yapıldıktan sonra Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği'nin 100 üncü maddesi gereği bilgilendirme amacıyla maden siciline şerh düşülebilir. Öngörülen bu işlem, tarafların iradelerine bırakılmıştır.

Bir kere sicile işlendikten sonra sözleşmenin sicilden terkinin ise tarafların birlikte terkin talebinde bulunmaları halinde yapılabilmektedir. Pratikte, terkin talebinin birlikte yapılması şartının birçok aksaklığa sebep olduğu ve sona ermesine rağmen tarafların birlikte başvuru yapmaması nedeniyle sözleşmelerin sicilde kayıtlı olmaya devam ettiği bilinmektedir.

Sözleşme, Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği'nde yer bulmasına rağmen Yönetmelik'te detaylı hükümler bulunmaması nedeniyle doktrinde bu sözleşmeye hangi hükümlerin uygulanacağı konusunda tartışma vardır. Ayrıca, sözleşmesinin konusunun kamu malı olduğu gerçeğinden hareketle rödövars sözleşmesinin Kanun veya Yönetmelik'te detaylıca düzenlenmemiş olması eleştirilmektedir.

Doktrinde, İş Kanunu'nun 2 nci maddesinde tanımlanan asıl işveren-alt işveren hükümlerinin veya Türk Borçlar Kanunu'nun ("TBK") 357-365 maddelerinde geçen ürün kirası hükümlerinin uygulanacağı yönünde görüşler vardır. Öncelikle alt işveren-asıl işveren hükümlerine bakacak olursak, Kanun'da alt-işveren ilişkisinin, mal ve hizmet üretimine ilişkin yardımcı işlerde ve asıl işin teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektirdiği bir kısmında caiz olarak kurulabileceği söylenmektedir. Rödövars sözleşmesinde ise ruhsat sahibi, mülkiyeti devlete ait olan maden alanının işletme ve yönetme hakkını bir süreliğine elinde bulundururken, rödövars sözleşmesiyle bu hakkı rödövarsçıya devretmektedir. Ruhsat sahibi, faaliyete hiç başlamadan veya faaliyete başladıktan sonra işletme hakkını devrederse her iki durumda da kendisi açısından üretimi durdurması ve sözleşme konusunun uzmanlık gerektiren bir iş veya yardımcı iş olmaması nedeniyle bu hükümlerin uygulanmasının isabetli olmadığını söyleyebiliriz. Bu durumda iki işveren vardır ve iş hukuku bakımından işyeri devri hükümleri uygulanacaktır. Bununla birlikte, Yargıtay, ruhsat sahibinin maden alanında devirden sonra hala kendi adına işçi çalıştırması veya maden alanında üretimle ilgili denetleme ve yönetme yetkisi kullanması durumunda alt işveren-asıl işveren ilişkisinin kurulmuş olacağını söylediği kararlar da mevcuttur.

Sözleşmenin konusunun ürün veren bir hakkın kullanılması ve bunun karşılığında ücret ödenmesi olması dolayısıyla doktrinde baskın görüş ürün kirası hükümlerinin uygulanacağı yönündedir. Bu sözleşmeyle rödövarsçının elde ettiği hak kişisel bir haktır.

Ruhsat sahibinin temel hakları, rödövars bedelini ve maden sahasının amacına uygun şekilde kullanılmasını talep etme hakkıdır. Bununla birlikte, ürün kirasının hükümlerinin genel hükümlere yaptığı atıf nedeniyle boşluk olan durumlarda kıyasen kira sözleşmesi hükümleri uygulanabilir.

Ruhsat sahibinin yükümlülükleri ise maden alanını kullanıma uygun bir şekilde rödövarsçıya bırakılması ve çalışma için uygun bir ortam hazırlanmasıdır. Maden Kanunu kimi durumların gerçekleşmesi halinde ruhsatın iptal edileceğini öngörmüştür. Rödövarsçının madeni

işletebilmesi için ruhsatın geçerli ve mevcut olması gerekir. Bu nedenle, ruhsat sahibi Maden Kanun'undan doğan sorumluluklarını yerine getirmelidir. Ayrıca, TBK'nın 359 uncu maddesi gereği, ruhsat sahibi, işletilecek maden ve kullanılacak araç gereçlerle ilgili bir tutanak hazırlamalı ve bunların değerlerini tespit etmelidir. Bununla birlikte ruhsat sahibinin esaslı onarımları yapma ve genel hükümlere yapılan atıf nedeniyle ayıp sorumluluğu söz konusudur.

Rödövanşının hakları ise öncelikle sözleşmede belirlenen şekilde maden alanının işletmeye uygun halde kendisine teslimidir. Borçları ise ücret ödeme ve maden alanının işletilmesidir. İş sağlığı ve güvenliğinden doğan sorumluluklar ise Maden Kanunu Ek Madde 7 gereği rödövanşının üzerindedir; ancak madenin işletilmesi sonucu üçüncü kişiler zarar görürse TBK 71 inci madde gereği, ruhsat sahibi ve rödövanşçı müteselsilen sorumludur.

Sözleşmenin sona erme halleri için ürün kirası hükümlerine ve genel sona erme sebeplerine bakmak gerekir. İbra, yenileme, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi, takas, aşırı ifa güçlüğü, ikale ve kusursuz ifa imkânsızlığı halleri sözleşmenin niteliği uygun düştüğü ölçüde uygulanır. Ayrıca, rödövanş sözleşmesinin sürekli sözleşme olmasından bahisle, TBK'nın 367-371 maddeleri gereği, 6 aylık fesih öneline uyarak taraflar sözleşmeyi feshedebilir veya olağanüstü fesih sebeplerinin ortaya çıkması durumunda taraflar sözleşmeyi önele uyarak feshedebilir. TBK'nın 362 nci maddesi gereği, ruhsat sahibi, ücretler zamanında ödenmezse 60 günlük mehil vererek sözleşmeyi feshedebilir.

LBF Partners Olarak Sizin İçin Ne Yapabiliriz?

Enerji hukuku ve şirketler hukuku ekibimiz aşağıdaki hukuki hizmetleri sunmaktadır:

- Maden projelerine ilişkin yatırım süreçlerinin yürütülmesi,
- Şirket kuruluşlarının yapılması,
- Ruhsat devir ve rödövanş sözleşmelerinin hazırlanması,
- Ruhsat devirlerinde hukuki inceleme (due diligence) süreçlerinin yürütülmesi,
- Maden şirketi devirlerinde hukuki inceleme (due diligence) dahil tüm süreçlerin yürütülmesi,
- Maden işletme ve arama ruhsat başvurularının yapılması, yürütülmesi,
- Maden Kanunu bakımından çıkacak her türlü hukuki ihtilafın giderilmesi,
- Maden projelerine ilişkin uyuşmazlıklarda hukuki destek sağlanması.